

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Філософський факультет

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія і методологія науки

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Освітньо-наукова програма Право

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 9 від “25” червня 2020 р.

м. Івано-Франківськ – 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література
10. Програмові вимоги

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Філософія і методологія науки
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Викладач (-і)	Дойчик Максим Вікторович
Контактний телефон викладача	0955702451
E-mail викладача	maksym.doichyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	лекції, семінарські заняття
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	понеділок 16.35 – 19.25
2. Анотація до курсу	
Навчальна дисципліна «Філософія і методологія науки» передбачає розгляд основних філософсько-світоглядних проблем і тенденцій розвитку науки, критичне осмислення подій та явищ наукового життя, використання філософської рефлексії для формування власної світоглядної позиції, системного наукового світогляду та загального культурного світогляду. «Філософія і методологія науки» читається аспірантам першого курсу усіх спеціальностей університету і покликана допомогти зрозуміти значення функцій, методологічних можливостей науки, зрозуміти роль науки як культурного феномену та соціального інституту, роль наукових революцій у соціокультурному процесі. Важливою є орієнтація на формування у здобувачів наукового ступеня «доктора філософії» культури наукового мислення, розуміння основних напрямків розвитку філософії науки як галузі філософського знання, вивчення основних тенденцій розвитку сучасної науки, основ академічної культури, етичної складової наукової діяльності вченого-дослідника тощо. Їхнє знання та розуміння породжує вміння окреслювати дослідницьке поле, методологію власного наукового дослідження, а також давати фахову оцінку явищам і подіям наукового життя, соціокультурному процесу. Вагоме місце також займає формування комунікативних навичок і творчих здібностей, важливих для обґрунтування гіпотез і ефективного позиціонування власних наукових здобутків.	
3. Мета та цілі курсу	
Мета: пояснити аспірантам місце і роль філософії у контексті формування наукового знання, розкрити особливості наукового пізнання та можливостей застосування у ньому філософської методології, ознайомити з найбільш значущими світоглядними ідеями на всіх етапах цивілізаційного розвитку, які визначали характер розвитку науки. Завдання: розкрити предмет і завдання філософії і методології науки, ознайомити з особливостями її історичного розвитку, експлікувати найважливіші наукові ідеї представників античної, середньовічної, ренесансної, новочасної та сучасної філософії, з'ясувати найважливіші методологічні принципи філософського осмислення буття, людини, свідомості, пізнання, методу, суспільства, культури, сформувати системний науковий світогляд, вдосконалити навички наукового пошуку, застосування філософських, загальнонаукових методів під час виконання науково-дослідних завдань за темою дисертації.	

4. Компетентності

4.1. Загальні компетентності:

- *Інтегральна.* Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної діяльності, у тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення цілісних знань та/або професійної практики.
- здатність до абстрактного та критичного мислення; здатність критично осмислювати події та явища, використовувати філософську рефлексію для формування власної світоглядної позиції, системного наукового світогляду та загального культурного світогляду;
- здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності за спеціальністю, зокрема, здатність формувати дослідницьке поле власного оригінального наукового дослідження у відповідності до сучасної парадигми наукового знання;
- здатність застосування методології та методики дослідницької роботи для створення нових системоутворюючих знань, виявляти евристичні можливості та межі наукової методології та використовувати релевантний дослідницький інструментарій;

4.2. Фахові компетентності:

- здатність виконувати оригінальні дослідження теоретичних та прикладних проблем філософії, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у правовій сфері та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей;
- здатність аналізувати методологічні проблеми загальної теорії права, використовуючи при цьому набуті знання з філософії і методології науки, принципи і методи наукового пізнання;
- здатність демонструвати знання інституційних та функціональних характеристик права, доктрини верховенства права, здатність тлумачити та застосовувати норми права, аналізувати світоглядно-методологічні підходи до пізнання державно-правових явищ;
- здатність застосовувати знання основ педагогічної діяльності, дидактики вищої школи, традиційні та інноваційні форми навчання і педагогічні технології у сфері професійної діяльності.

5. Результати навчання

Вивчення «Філософії і методології науки» забезпечує такі **програмні результати навчання**:

- формулювати і перевіряти гіпотези, шукати шляхи розв'язання наукових проблем; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень (опитувань, спостережень тощо), наявні літературні дані у сфері найважливіших філософсько-світоглядних проблем;
- застосовувати наукові знання термінології, основні закономірності юридичного мислення та пізнання, формулювати поняття і категорії, класифікувати та узагальнювати явища державно-правової дійсності;
- застосовувати сучасні методи викладання у вищій школі та впроваджувати інноваційні технології у викладацькій практиці;
- розуміти загальні принципи та методи правових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних наукових дослідженнях в юридичній та у викладацькій практиках.

6. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			20		
семінарські			10		
самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)		Нормативний / вибірковий	
1	081 – Право	1		Нормативна	
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Літера- тура	Завдання, год	Вага оцінок за сем. занят.	Термін виконання
Тема 1. Філософія і методологія науки: основне коло проблем. 1. Філософія як теоретична основа світогляду. 2. Співвідношення філософії та науки. Особливості наукового пізнання в порівнянні з міфологічним, релігійним, філософським, мистецьким, повсякденним. 3. Основні функції науки.	Лекція, групова робота, семінарське заняття, самостійна робота	3-9	Групове обговорення, індивідуальне науково-дослідне завдання за темою дисертації, тестування, опрацювання рекомендованої літератури. 6 год. (4 год. лекцій, 2 год. сем.)	5	Вересень 2020 р. (згідно з електронним розкладом)
Тема 2. Основні етапи розвитку науки. 1. Періодизація становлення наукових знань. 2. Загальна характеристика східної «протонауки». 3. Формування наукових знань у період Античності. 4. Особливості розвитку наукової думки в Європі за доби Середньовіччя. 5. Відродження та Реформація як ідеологічна передумова розвитку науки Модерну. 6. Становлення класичної науки Нового часу. 7. Виникнення та	Лекція, групова робота, семінарське заняття, самостійна робота	3-10	Групове обговорення, індивідуальне науково-дослідне завдання за темою дисертації, тестування, опрацювання рекомендованої літератури. 8 год. (6 год. лекцій, 4 год. сем.)	15	Жовтень 2020 р. (згідно з електронним розкладом)

особливості розвитку філософії науки в XIX-XX ст. Некласична парадигма мислення. 8. Специфіка постнекласичної науки.					
Тема 3. Гносеологія та проблеми наукового пошуку. 1. Поняття «пізнання» та його види. 2. Чуттєве і раціональне у пізнанні. 3. Поняття «знання». Види знання. 4. Проблема істини у пізнанні. 5. Структура наукового пізнання. Основні форми теоретичного рівня наукового пізнання. 6. Методи і прийоми наукового дослідження.	Лекція, групова робота, семінарське заняття, самостійна робота	3-10	Групове обговорення, індивідуальне науково-дослідне завдання за темою дисертації, тестування, опрацювання рекомендованої літератури. 6 год. (4 год. лекцій, 2 год. сем.)	5	Листопад 2020 р. (згідно з електронним розкладом)
Тема 4. Наука як рушійна сила сучасного прогресу. Етика науки. 1. Поняття «прогрес» та «науково-технічний прогрес». 2. Сутність поняття «наукова революція». 3. НТР та її соціальні наслідки. Поняття «глобальні проблеми людства». 4. Моральний вибір і моральна відповідальність у науці. 5. Академічна доброчесність: данина моді чи життєва необхідність?	Лекція, групова робота, семінарське заняття, самостійна робота	1-10	Групове обговорення, індивідуальне науково-дослідне завдання за темою дисертації, тестування, опрацювання рекомендованої літератури. 6 год. (4 год. лекцій, 2 год. сем.)	5	Листопад 2020 р. (згідно з електронним розкладом)
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень аспірантів, що регламентовані в університеті. Допуск до іспиту становить максимум 50 балів, бал за складання іспиту (підсумковий контроль) становить максимум 50 балів.				
Вимоги до тестування	Під час 5 аудиторних занять передбачене контрольне				

	тестування (максимум 30 балів)
Семінарські заняття	Оцінюється робота на 5 семінарських заняттях упродовж семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість балів – 30.
Лекційні заняття	За кожне відвідане лекційне заняття студент отримує один бал. У підсумку максимальна кількість балів за відвідані лекційні заняття може становити 10 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	При виставленні допуску до іспиту (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення аспірантів (бали), набрані на поточному оцінюванні, контрольному тестуванні під час аудиторних занять (30 балів), при виконанні індивідуальних завдань (індивідуальне науково-дослідне завдання за темою дисертаційного дослідження – 10 балів) для самостійної роботи, а також бали, отримані за відвідування лекцій (10 балів).

8. Політика курсу

Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється аспіранту за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань, відвідування лекцій, підсумкову контрольну роботу, самостійну роботу (модуль 1) та бали, отримані під час іспиту (модуль 2). Допуск до іспиту передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність аспіранта на заняттях (у тому числі на лекційних), активність аспіранта під час семінарських занять; недопустимість пропусків та запізень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань; списування та плагіат.

Аспірант, який не набрав 25 балів, до іспиту за відомістю №1 не допускається. У такому випадку аспірант користується повторним правом отримати допуск на складання іспиту за відомістю №2. Третя спроба за відомістю №3 передбачає обов'язкове комп'ютерне екзаменаційне тестування.

9. Рекомендована література

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. осв. політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016. 234 с.
3. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. [Текст] : курс лекцій. К. : Генеза, 1996. 368 с.
4. Андрущенко В. П. Історія соціальної філософії: (Західноєвропейський контекст). К. : ТанDEM, 2000. 416 с.
5. Бичко А. К., Бичко І. В., Табачковський В. Г. Історія філософії: підручник. К. : Либідь, 2001. 408 с.
6. Дойчик М. В. Ідея гідності людини у сократичних діалогах Платона. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2015. Вип. 102 (10). С. 305–309.
7. Дойчик М. В. «Действуя достойно, мы становимся достойными»: феномен достоинства в «Никомаховой этике» Аристотеля. Социальное воспитание: научный журнал. Витебск, 2015. №1 (5). С. 30–37.
8. Дойчик М. В. Гідність людини у філософії стоїцизму. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2009. Вип. 17. С. 203–212.
9. Дойчик М. В. Ідея гідності людини в європейському ренесансному гуманізмі. Гілея: науковий вісник. 2010. Вип. 40. С. 125–131.

10. Дойчик М. В. Ідея гідності у філософії Томаса Гоббса. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2018. Вип. 132 (5). С. 150–156.
11. Дойчик М. В., Гоян І. М. Егалітаристський підхід до розуміння гідності людини у соціально-етичній концепції Джона Локка. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2018. Вип. 138 (11). Ч.2. Філософські науки. С. 12–16.
12. Дойчик М. В. Толерантність як вияв гідності нації. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2008. Вип. 15. С. 273–280.
13. Дойчик М. В. Категорія «гідність» у філософії Імануїла Канта. Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. 2011. Вип. 14. С. 87–92.
14. Історія філософії [Текст]: словник за заг. ред. В. І. Ярошовця. . К. : Знання України, 2006. 1200с.
15. Ратніков В.С. Основи філософії науки і філософії техніки: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2012. 291 с.
16. Рассел Б. Історія західної філософії. К. : Основи, 1995. 759 с.
17. Степин В.С. Философия науки. Общие проблемы: ученик для аспирантов и соискателей ученой степени кандидата наук. М : Гардарики, 2006. 384 с.
18. Філософія та методологія науки: підручник / Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 223 с.
19. Філософія науки: підручник / Добронравова І.С., Сидоренко Л.І., Чуйко В.Л. та ін. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.
20. Філософія науки. Навчальний посібник / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2017. 588 с.
21. Філософія науки: навчальний посібник: [Електронне видання] / Кузь О.М., Чешко В.Ф. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.
22. Хостантинов В.О. Філософія науки: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 188 с.
23. Doichyk M. Cultivating dignity in Jean-Jacques Rousseau's social-ethical conception: gender aspect / Maksym Doichyk // Вісник Прикарпатського університету. Філософські науки. – Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2018. – Випуск 21. – С.16-22.
24. Doichyk M. Protestant view on Human Dignity from the perspective of Max Weber's methodological individualism: social potential. Релігія та Соціум: міжнародний часопис. 2018. № 1-2 (29-30). С. 71–77.
25. Doichyk M, Doichyk O. The Idea of Dignity in Contemporary Scientific Discourse. Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences, 2019. 2 (2). P. 3 – 12.

10. Програмові вимоги

**«Культурою розуму є філософія»
(Цицерон)**

**«Май мужність користуватись власним розумом»
(І. Кант)**

Для іспиту аспірант повинен знати зміст програмових розділів і тем навчального курсу, відповідно до яких пропонується основний перелік питань:

- Філософія як теоретична основа світогляду.
- Співвідношення філософії та науки. Особливості наукового пізнання в порівнянні з міфологічним, релігійним, філософським, мистецьким, повсякденним.
- Основні функції науки.
- Періодизація становлення наукових знань.
- Загальна характеристика східної «протонауки».
- Формування наукових знань у період Античності. Досократівський етап в старогрецькій філософії. Класична доба античної філософії (софісти, Сократ, Платон, Арістотель). Елліністична і римська філософія (епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм, неоплатонізм).
- Особливості розвитку наукової думки в Європі за доби Середньовіччя.

- Відродження та Реформація як ідеологічна передумова розвитку науки Модерну.
- Становлення класичної науки Нового часу (Модерну). Евристичний потенціал філософії Ф. Бекона, Р. Декарта, Дж. Локка, Т. Гоббса, Б. Спінози та ін.). Філософські ідеї мислителів-просвітників (Ф. Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Й. Гердер та ін.). Класична німецька філософія: джерела та суттєві риси. Філософські системи І. Канта, Й. Фіхте, Ф. Шеллінга, Г. Гегеля, Л. Фюрбаха.
- Виникнення та особливості розвитку філософії науки в другій половині XIX-XX ст. Некласична парадигма мислення. Оновлення класичних традицій: неокантіанство, неогегельянство. Марксизм як філософська течія. Виникнення неокласичних течій. Принцип ірраціоналізму. Філософія життя. Психоаналітична філософія. Прагматизм. Позитивізм і його стадії. Феноменологія. Герменевтика. Філософська антропологія. Екзистенціалізм. Еволюція релігійної філософії XX ст. (неотомізм, персоналізм, тейярдізм).
- Специфіка постнеокласичної науки. Сучасна філософія: суттєві риси, провідні тенденції, основні течії. Структуралізм. Постмодернізм.
- Поняття «пізнання» та його види.
- Чуттєве і раціональне у пізнанні.
- Поняття «знання». Види знання.
- Проблема істини у пізнанні.
- Структура наукового пізнання.
- Основні форми теоретичного рівня наукового пізнання.
- Методи і прийоми наукового дослідження.
- Емпіричний рівень дослідження, його методи.
- Методи теоретичного дослідження, можливості їх використання.
- Особливості наукового дослідження як творчого процесу. Евристика.
- Суб'єктивний чинник та особливості його врахування в науковому дослідженні.
- Наука як рушійна сила суспільного прогресу.
- Етика науки.
- Поняття «прогрес» та «науково-технічний прогрес».
- Сутність поняття «наукова революція».
- НТР та її соціальні наслідки.
- Поняття «глобальні проблеми людства».
- Проблеми соціального прогнозування.
- Наукове осмислення проблем трансформації та розвитку українського суспільства.
- Моральний вибір і моральна відповідальність у науці.
- Академічна доброчесність: данина моді чи життєва необхідність?
- Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: мета, принципи, механізми дії.
- Філософський аналіз змісту текстів першоджерел.

Викладач

М.В. Дойчик